

de Wereld volgens Wecke

Foto: William Moore

Sergeant Meijer

Sinds het antwoord van de regering op het rapport Davids is de zinsnede 'met de kennis van nu' veelvuldig in gebruik. En dan gaat het niet alleen om kennis van het internationaal recht. Zo kan ook de vraag gesteld worden of met de kennis van het militair recht van nu en overigens ook van toen, de veroordeling en executie van sergeant Chris Meijer op 12 mei 1940 niet een foute beslissing was en derhalve postuum eerherstel in de rede ligt, dit ondanks alle tot op heden gedane vergeefse pogingen daartoe.

De geschiedenis van de onfortuinlijke sergeant Meijer is wellicht bij velen bekend. Meijer is commandant van een sectie bestaande uit twee stukken pantserafweergeschut, die opgesteld zijn in de stoplijn op de Grebbeberg. Onophoudelijk zijn ze onder vuur genomen, maar kunnen met hun pantsergranaten niets beginnen: Duitse tanks en pantserwapens komen niet in het vizier. De vijftien brisantgranaten per kanon, die veel verder reiken, zijn niet verstrekt. Een ordonnans die opdracht krijgt een poging te wagen om aan brisantgranaten te komen, heeft geen succes. Tweemaal probeert Meijer contact te krijgen met een officier, maar de naburige luchtafweer blijkt weggetrokken. Uiteindelijk concludeert Meijer dat de situatie hopeloos is en geeft het bevel: "Stuk eruit, achteruit." De munitie wordt op de trekker geladen, het kanon vastgekoppeld en het gezelschap vertrekt naar 'achter de Waterlinie'. Meijer rijdt op de motor voorop. Zij passeren ongehinderd een vijftigtal controleposten en stoppen pas in Loenen aan de Vecht. In het koffiehuis in Loenen aan de Vecht horen andere bezoekers hun verhalen aan en lichten vervolgens de veldwachter in. Deze verstaat zich met de kazerne in Nieuwersluis. Hij krijgt opdracht de militairen daarheen te dirigeren. Met de fietsende

veldwachter voorop rijden ze naar Nieuwersluis. Zich kennelijk de ernst van de situatie niet bewust, wordt geen enkele poging gedaan om ertussenuit te knijpen. In Nieuwersluis aangekomen, wordt nog assistentie verleend bij het zoeken naar mogelijke Duitse sluipschutters.

De volgende dag gaat de eenheid naar Doorn, het hoofdkwartier van het Iie legerkorps. De commandant van het Iie legerkorps, generaal Jacob Harberts, is in alle staten vanwege de berichten over vluchtende militairen. Hij wenst tegenover deze lafheid een afschrikwekkend voorbeeld te stellen. De zaak van de ook zijn post verlaten hebbende vaandrig Tack blijkt te licht, maar als hij van de zaak Meijer hoort, is het object van het gewenste afschrikwekkende voorbeeld gevonden. Aan de overigens door hemzelf samengestelde krijgsraad deelt hij mee dat de uitkomst de doodstraf dient te zijn. De verdediger van sergeant Meijer is een niet-jurist die geen partij is voor de auditeur-militair, in zijn burgerleven rechter te Utrecht. Na een beraadslaging van drie kwartier volgt het vonnis: de doodstraf. Nog diezelfde dag om drie uur wordt de 22-jarige beroepsmilitair Chris Meijer geëxecuteerd. Meijer was schuldig bevonden aan het zonder opdracht zijn stelling verlaten, het niet informeren van zijn superieuren, het tweede stuk van zijn sectie met bezetting in het ongewisse laten en dit alles terwijl er in zijn sector niemand gewond of gesneuveld was. Voorts zou hij, zonder de intentie elders door te vechten, zich 30 kilometer hebben teruggetrokken tot het koffiehuis in Loenen aan de Vecht. Generaal Harberts had echter nooit een opdracht aan de krijgsraad mogen geven om tot een veroordeling, en nog wel tot de doodstraf, te komen. De vraag of Meijer een deserteur was, werd in feite niet beantwoord. Deserteurs plegen zich overigens niet in uniform

door de eigen linies te bewegen. De vraag of Meijers gedrag ook niet vanuit psychische problematiek verklaarbaar was, bleef ongesteld. Hem werd een uur tijd voorafgaand aan de executie gegund, daar waar minimaal 48 uur is voorgeschreven. Op 25 april 1970 riepen Jaap van Meekren en Ria Bremer in Avro's *Televizier* de 86-jarige oud-generaal Harberts ter verantwoording. Zijn standpunt was ongewijzigd: hij zou het nu precies zo doen. 's Avonds werd zijn huis door woedende oud-Grebbeboldaten belegerd. Hij vertrok naar Engeland en is daar ook overleden. Op 4 mei van dat jaar kwamen duizenden voormalige Grebbestrijders voor de dodenherdenking naar Dieren, waar bij het graf van sergeant Meijer een erewacht werd opgesteld. Zijn naam, indertijd na een anonieme tip verwijderd van het monument voor de Rhedense gevallen, is daar nimmer opnieuw vermeld.

Met de kennis van nu...

Pogingen tot eerherstel zijn tot op heden mislukt. Bij de laatste poging liet de toenmalige minister van Defensie Joris Voorhoeve weten dat 'geen nieuwe feiten' aan het licht waren gekomen. De vraag is, lijkt mij, niet of er nieuwe feiten aan het licht zijn gekomen, maar of een andere beoordeling van de zaak Meijer niet mogelijk en gewenst is, dit in het licht van de kennis van het proces die we nu hebben en die overigens ook toen aanwezig was.

Drs. Leon Wecke is docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen en oud-directeur van het Studiecentrum voor Vredesvraagstukken.